

Европски институт за јавна администрација – Institut européen d'administration publique

Дигитализација на кривичната и граѓанската правда во ЕУ

учене и развој: консултациони-истражување

EIPA_062021 -
Y000PWA_EIPWA2.E0211

1. Дигитализација на правдата во ЕУ

Унијата е заснована на вредностите на почитување на човековото достоинство, слободата, демократијата, еднаквоста, **владеењето на правото** и почитувањето на човековите права, вклучувајќи ги и правата на лицата што им припаѓаат на малцинствата. Овие вредности се заеднички за земјите членки во општество во коешто преовладуваат плурализмот, недискриминацијата, толеранцијата, правдата, солидарноста и еднаквоста меѓу жените и мажите.

(Член 2 од Спогодбата на ЕУ (TEU))

EIPA_062021 - WWW.EIPA.EU

Слика: ec.europa.eu

Дигитализација на правдата во ЕУ

Унијата развива судска соработка за граѓански работи коишто имаат прекугранични импликации, заснована на начелото на заедничко признавање пресуди и судски одлуки во вонсудски случаи. Таквата соработка може да го вклучува донесувањето мерки за приближување на законите и регулативите на земјите членки
(Член 81 од Договорот за функционирање на ЕУ - TFEU)

EPA_062021 - WWW.EPA.BJ

Дигитализација на правдата во ЕУ

- Европскиот парламент и Советот донесуваат мерки за (...) **олеснување на соработката меѓу судските или еквивалентните органи** на земјите членки во врска со постапките за кривични работи и извршувањето на одлуките.
- **За да го олеснат заедничкото признавање** на пресудите и судските одлуки и полициската и судската соработка во кривични работи од прекуграничен карактер, Европскиот парламент и Советот може да воспостават правила за:
 - (Член 82 од TFEU)
 - (а) **заедничка прифатливост на докази** помеѓу земјите членки
 - (б) превенција и решавање на судир на надлежности помеѓу земјите членки
 - (в) **олеснување на соработка** помеѓу националните судски органи на земјите членки.

EPA_062021 - WWW.EPA.BJ

Дигитализација на правдата во ЕУ

Член 47

Право на ефикасен правен лек и на правично судење

Секој чиишто права и слободи загарантирани со законот на Унијата се повредени има право на **ефикасен правен лек** пред судво согласност со условите утврдени во овој член.

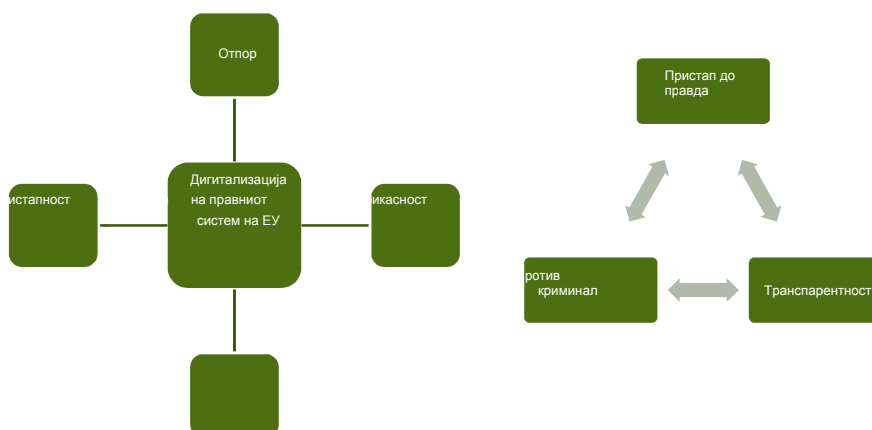
Секој има право на правично и јавно сослушувањево разумен рок од **независен и непристрасен суд** што претходнобил основан со закон. Секој има шанса да биде советуван, одбранет и застапуван.

Правната помош ќе им биде достапна на оние кои немаат доволно средства во толкава мера колку што е потребно за да им се обезбеди ефикасен пристап до правда.

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

Е-правда: за што е?

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

Дигитализација на правдата во ЕУ во пракса: пристап до правдата

Алатка	Цел
Веб-сајтови	Основни информации за права и процедури
Онлајн информативни услуги	Полуинтерактивни информации за процедури
Бази на податоци	Пристап до судски податоци (на пр. судски одлуки)
Комуникации	Односо граѓаните и други учесници
Онлајн услуги	Без хартија, ефикасни комуникации и постапки
Видеоконференции	Судска соработка , подобрени пристап и постапки
Решавање спорови онлајн	Спречува застој во судењата

EIPA 06/2021 - WWW.EIPA.BG

Дигитализација на правдата во ЕУ во пракса: комуникација

Алатка	Цел
Е-пошта	Побрза и комуникација без хартија
Портали	Побрза и полесна комуникација и следење

Кризата покажа дека постоењето дигитални канали за комуникација и за пристап до правда може да направи значајна разлика со обезбедување беспрекорни постапки и покрај мерките за социјална дистанца.

Говор на комесарот Рејндерс, октомври 2020 година

EIPA 06/2021 - WWW.EIPA.BG

Е-правда: прелиминарен преглед на предизвиците

- Ограничен пристап до регистри и бази на податоци.
- Работењето со хартија подразбира побавна размена на информации и неефикасност.
- Ограничен пристап до електронски досиеја од случаи.
- Постапките се паузирани.
- Прекуграничната соработка е отежната.

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

Дигитализација на правдата во ЕУ во пракса: ефикасност

Алатка	Цел
Бази на податоци со закони и судска пракса	Ги олеснува пребарувањата и пристапот за правните стручњаци
Електронски записи	Далечински пристап
Обрасци	Квалитет и ефикасност
Електронски бази на податоци со случаи	Подобрено управување на случаите

Фокус: Предиктивна правда и вештачка интелигенција: како се користи вештачката интелигенција во судството?

Етичка повелба за употреба на вештачката интелигенција во судските системи и нивното опкружување: извадок

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

2. Дигитализација на правдата во ЕУ во пракса: можности

Поради силното влијание на пандемијата на КОВИД-19 во областа на судството, организациите создадоа нови начини на работа и обезбедија дополнителни насоки за вработените за управување на нивната работа и обврските.

Влијание на КОВИД во:

- Граѓанското и стечајното право
- Кривичното право
- Зголемен број жртви на сајбер криминал
- Националната затворска управа
- Мерките за притвор

Решение:

- Зголемување на бројот на дигитални алатки што ги користи судството во поглед на кризата предизвикана од корона вирусот.
- Поголема употреба на електронски докази од страна на судовите во граѓанските и управните постапки

EIPA 06/2021 - WWW.EIPA.EU

2. Е-Правда : Дигитални алатки во земјите членки како одговор на влијанието на КОВИД-19

Земја членка	АЛАТКА	Земја членка	АЛАТКА
Австрија	Инфраструктура за домашни канцеларии, видеоконференции, опсег и поврзување. Електронска комуникација за нотарски услуги.	Унгарија	Проширување на алатките за пишана комуникација
Бугарија	Електронска консултација и поднесување документи за судови и обвинители	Италија	Одложување расправи. Итни расправи преку видеоконференции
Хрватска	eКомуникација (eCommunication) за содржината на случајот. eПредмет (ePreldmet) за информации за текот и динамиката во решавањето случаи во нормални постапки	Литванија	Извршните процеси и нотарските трансакции се изведуваат електронски
Чешка Република	Онлајн расправи	Холандија	Расправи преку видео конференции и судски постапки во пишана форма
Финска	Електронски услуги и далечински расправи	Словачка Република	Ограничено работно време на нотарските канцеларии; електронски услуги од извршители
Франција	Преносливост на надлежностиво друг суд со доволно електронска инфраструктура	Шпанија	Подобрување на комуникацијата и ИТ алатките и инфраструктурата

EIPA 06/2021 - WWW.EIPA.EU

2. Разгледување идеи:Што ни покажа пандемијата за важноста на е-правдата?

Зошто треба да ја дигитализираме правдата?

- За да се обезбеди електронски тек на работата
 - за да се подобри интероперабилноста на информатичките системи и базите на податоци
 - за да се обезбеди продолжувањена постапките (онлајн)
 - за да се решаваат спорови
- ...Што друго?

„На оперативно ниво, КОВИД-19 само ја потврди потребата од безбедни, брзи и сигурни дигитални поврзувања помеѓу националните судски органи Европска правда (EuroJust)“
- г. Ладислав Хамран (Претседател на Европска правда)

EIPA_06/2021 - WWW.EIPA.BJ

2. Дигитализација во судството: предизвици и можности

Резиме на можности:

- Следење и ажурирање случаи
- Комуникација со адвокати
- Комуникација со различните страни
- Подобен пристап до правда
- Дизајн насочен кон корисникот
- Непристрасност
- Интегритет

EIPA_06/2021 - WWW.EIPA.BJ

2. Подобрена прекугранична соработка

- Меѓусебна поврзаност на националните бази на податоци
- Интероперабилност

„Дигитализирањето на прекуграничната судска соработка може да резултира со огромни придобивки, и затоа мора да ја модернизираме размената на информации и да ја подобриме меѓународната соработка. Се трудиме да изградимевисококвалитетен екосистем којшто ги поддржува развојот и прифаќањето на вештачкатаинтелигенција во економијата на ЕУ и во јавната администрација. Сакам да станеме водечки глобални чинители во користењето иновативни технологии. Можеме да ги користиме овие технологии за да ја засилиме правдата“

Дидие Рејндерс, Комесар за правда

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

2. Предизвици

Финансии/Буџет
 Дали навистина го подобруваме
 пристапот до правда?
 Одговорност
 Промена на култура
 Дигитална
 писменост/вештини
 Независност
 на судството

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

3. Дигитализацијата и кривичната правда

- Дигитална кривична правда
- Размена на докази
- Размена на кривични досиеја
- Вештачка интелигенција во кривичната правда
- Вештачка интелигенција и одржување контрола: предности (на пр. предиктивно одржување контрола) и земање предвид на основните права

- Европски етички и законодавни интервенции

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

3. Вештачка интелигенција во судството

- **Што е вештачка интелигенција?**
- **Автоматизирана алатка за решавање проблеми**, при што овие проблеми не може да се решат со едноставни алгоритми.
- Фокус: Методи на вештачка интелигенција коишто можат да **спроведат правни образложенија** потребни за донесување пресуда во судски постапки.

- **Поспецифично?** Системи на вештачка интелигенција засновани на знаење, системи за машинско учење или комбинација од овие методи.

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

Зошто вештачка интелигенција во областа на правдата?

- Јавните органи целосно ги идентификуваа финансиските предности што може да се добијат ако се заменат дел од вработените во судството со автоматизирани системи.
- Воведувањето автоматизирани системи засновани на вештачка интелигенција може да се оправда и со желбата да се прошири понудата на правда, да се направи попристапна, побрза и поевтина.
- Користењето вештачка интелигенција како алатка за носење одлуки може и да им овозможи на судиите да носат подоследни и висококвалитетни одлуки побрзо, поразумно и поефикасно.

EIPA 080201 - WWW.EIPA.BJ

Примени

- Постојат два можни модели на примената на вештачка интелигенција коишто се сметаат за автоматизирање на судските постапки:
- користење алатки за вештачка интелигенција за развивање систем што ќе може да донесува пресуди во судски постапки без помош (во такви случаи системот би донел пресуда наместо судијата-човек),
- користење алатки за вештачка интелигенција за развивање систем што ќе го поддржува судијата (во овој модел, системот би го поддржувал судијата само со наоѓање релевантни одредби, анализа на правосудството или судско преиспитување, и на крајот предложување на одлука на судијата).

EIPA 080201 - WWW.EIPA.BJ

- Софтвер за управување со случаи/ систем за управување со случаи
- Автоматско следење на процедурите
- Автоматски систем за следење на процедурални одложувања
- Автоматски систем за завршување на процедурални формалности
- Донесување автоматски одлукиза напредокот на случајот

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

- Дигитални судови (цивилни)
- Справување со редици
- Автоматско сортирање жалби (жалба, поништување)
- Дигитални платформи пристапни за клиентите
- Користење видеоконференции
- Автоматска транскрипција/ автоматско преведување
- Користење емоционалнaвештачка интелигенција (препознавање емоции итн.)
- (Австрија) Автоматизирана презентација на документите од досието на екраните за време на расправата
- Алатки за судска пракса
- Предиктивна технологија
- Правно истражување и анализа/ автономно истражување

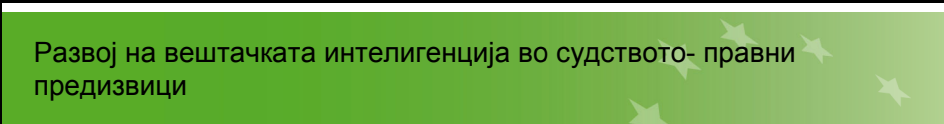
EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

- Оценување на ризици/ процена на степен на опасност на осомничениот
- Алатка за помош за пишување и составување пресуди
- Системи за носење одлуки
- Системи за интелегентен асистент (препознавање на шаблони, анализа на податоци итн.)

Горниот СПИСОК покажува дека вештачката интелигенција може да се користи:

- за справување со проследување на досиејата;
- за време на сослушувања; или при пресуди или при преговори (со Јавното обвинителство);
- за олеснување на процесот на донесување одлуки на судијата (разгледување).

Развој на вештачката интелигенција во судството- правни предизвици

- Во законската сфера, системите на вештачка интелигенција најчесто се применуваат во напредни пребарувачи за судска пракса, онлајн решавање спорови, помош во составување правни акти, системи за предиктивна аналитика, автоматизирана верификација на правно извршување или чет-ботови за правна помош.
- Но, ефикасната обработка на податоци што ја нудат системите на вештачка интелигенција во последно време почна да привлекува сè повеќе внимание на владите и јавните органи.
- На пр., Латвија ги истражува можностите за користење системи за машинско учење во правосудството.

- Јавното користење на системи на вештачка интелигенција имало различен степен на успех; некои од најпознатите- и прилично контроверзни- ја вклучуваат КОМПАС (COMPAS), американската алатка за профилирање и наоѓање алтернативни санкции за престапници. Овој систем за процена на ризик создаден и користен за предвидување потенцијални жаришта на насилен криминал и за оценување на ризик од рецидивизам, иако многу ефикасен, имаше донел висок ризик расно профилирање и поттикнувал прашања во врска со недискриминација.
- Слично на него, ХАРТ (HART) алатката за процена на ризик од напад-технологија заснована на вештачка интелигенција создадена да ѝ помогне на полицијата во Обединетото Кралство да носи одлуки за притворање засновани на процената за ризик од рецидивизам- е опишана како алатка што поттикнува дискриминација.
- Во двата случаи, разгледувањето на критериумите за ефикасност од користењето на вештачката интелигенција се чинело дека било поважно од етичките или човековите права.

EIPA_06/2021 - WWW.EIPA.BJ

ЕВРОПСКА ЕТИЧКА ПОВЕЛБА

Европска етичка повелба за користење на вештачка интелигенција во судските системи и нивното опкружување.

На 3-4 декември 2018 година во Стразбур, Европската комисија за ефикасност на правдата (CEPEJ) ја усвои

Европската етичка повелба за користење вештачка интелигенција во судските системи и нивното опкружување.

Експертско тело од Советот на Европа ја призна сè поголемата важност на вештачката интелигенција во модерните општества, и очекуваните предности кога целосно ќе се користи во име на ефикасноста и квалитетот на правдата, и формално усвои пет основни принципи за користење вештачка интелигенција во судскиот систем и неговото опкружување:

EIPA_06/2021 - WWW.EIPA.BJ

- начело на почитување на основните права,
- начело на недискриминација
- начело на квалитет и безбедност,
- начело на транспарентност, непристрасност и праведност,
- начело на «под контрола на корисникот».

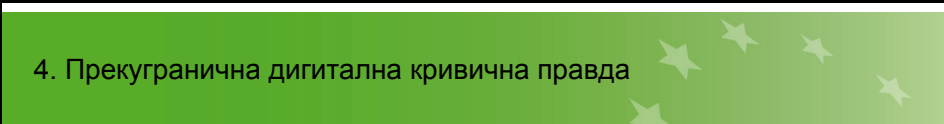

- Приматели на Повелбата се јавните и приватните учесници кои се одговорни за креирање на алатки за вештачка интелигенција и услуги коишто ја вклучуваат обработката на судски одлуки и податоци.
- Авторите на Повелбата нагласуваат дека петте начела се наменети и за јавни донесувачи на одлуки кои се одговорни за создавање законодавни или регулаторни рамки за користење вештачка интелигенција во законската сфера.
- Очигледно, насоките од Повелбата не ги вклучуваат само случаите со примена на вештачка интелигенција во правосудството, туку – во најголем дел - вклучуваат случаи со приватни иницијативи од деловни субјекти во областа на законската обработка на податоци.
- Меѓутоа, кога станува збор за автоматизирањето на судските постапки, мора да се забележи дека системите што ги користат јавните органи треба да имаат уште повисоки нивоа на безбедност и почитување на човековите права од оние што се создадени од приватни субјекти.

- Примената на вештачката интелигенција во областа на правдата има потенцијал да го револуционерира, меѓу другото: забрзувањето на судските постапки, унифицирањето на судската пракса и зголемувањето на исплатливоста на правосудството.
- Прашањето дали можат судските постапки да се автоматизираат може да се одговори вака: да, но под услов системот на вештачка интелигенција да ги исполнува сите назначени должности како судијата-човек.
- Автоматизираните судски постапки треба да се сметаат за прифатливи само ако нивните функции што ги извршуваат алатките за вештачка интелигенција се завршуваат барем толку добро колку што се извршуваат во моментот (вклучувајќи ја и етичката перспектива), а по можност и уште подобро.

4. Прекугранична дигитална кривична правда

7 решенија одспроведувањето на планот за Дигитална кривична правда (ДКП):

- Безбеден канал за комуникација
- Комуникациска алатка
- Редизајниран систем за управување со случаи на Европрава
- Платформа за соработка на тимови за заедничка истрага (JIT)
- Размена на податоци меѓу агенциите за правда и внатрешни работи (ЈНА) и телата на ЕУ
- Двојна проверка на судските случаи
- Решение за големи досиеја

Извор: Прекугранична дигитална кривична правда.
Финален извештај. Европска комисија, јуни 2020 година

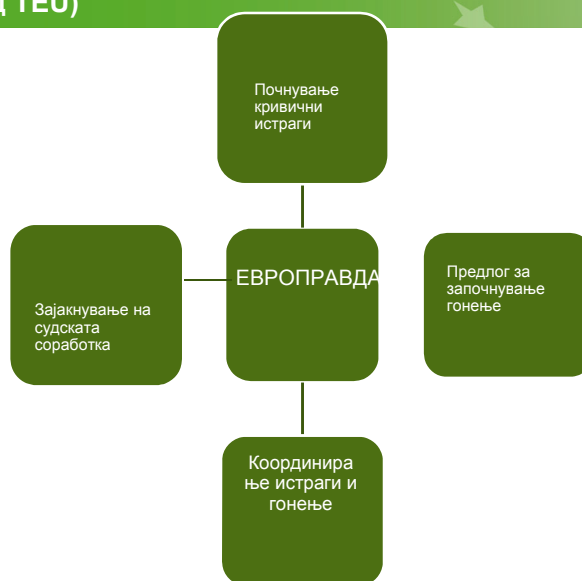
ЕУ системи- ECRIS

- Европски информативен систем за криминални досиеја (ECRIS)
- **Размена на криминални досиеја/Спроведување**
Рамковна одлука на Советот 2008/675
- Ја олеснува размената на информации за криминални досиеја **за целите на нови кривични постапки** и процедури на **регрутирање**.
- Земјата членка на која осудената личност е државјанин е одговорна за чувањето на сите досиеја за сите пресуди против личноста
- Земјите членки мора да пратат информации за пресудите за државјани од трети земји на други земји членки кога тоа ќе се побара од нив
- Информациите се пренесуваат електронски

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BU

Член 85 (претходно член 31 од TEU)

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BU

Систем за управување со случаи

- Системот за управување со случаи (CMS) е **софтверска алатка** на Европрандашто овозможува безбедно чување и обработка на податоци поврзани со случајот
- Земјите членки **пренесуваат информации** до Европранда што се потребни за исполнување на нејзината мисија
- Двојна проверка на различни случаи
- Подобра координација против прекуграничен криминал

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

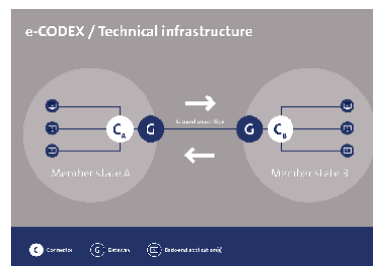
Е-КОДЕКС: „ЗАБРЗУВАЊЕ НА ПРАВДАТА“

- **е-CODEX (е-правда Комуникација (e-Justice Communication))** преку онлајн размена на податоци: систем за **меѓусудска ДИГИТАЛНА КОМУНИКАЦИЈА**

- Цел: **судска соработка** во граѓански и кривични работи

- 2 декември 2020 година: Комисијата поднесе предлог за **Регулатива за е-CODEX** како предложен правен инструмент за формално утврдувањена системот на ниво на ЕУ.

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

Што е интероперабилност?

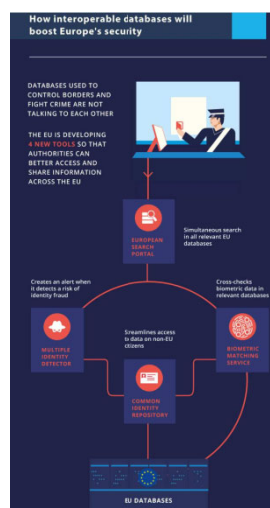
- „Интероперабилноста е способноста на информатичките системи да разменуваат податоци и да овозможат споделување информации“
- Системи во ЕУ:
 - Шенгенски информациски систем (SIS)
 - Еуроодак систем
 - Визен информациски систем (VIS)
 - Систем за влез/излез (EES)
 - Европски систем за информации за патување и авторизација (ETIAS)
 - Европски информациски систем за криминални досиеја на државјанина трети земји (ECRIS-TCN system)

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.EU

ЈНА И ИНТЕРОПЕРАБИЛНОСТ

- Терористичките и криминалните закани налагаат подобро споделување информации
- Безбедност преку управување совнатрешните и надворешните граници на ЕУ бара мерки за споделување на системи
- Опсежните информациски системи на ЕУ имаат за цел да ја подобрат комуникацијата и размената на информации

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.EU

e-IDAS

- Регулатива (ЕУ) бр. 910/2014
- Електронска идентификација и доверливи услуги за електронски трансакции на внатрешниот пазар

=Електронска идентификација (eID) и доверливи услуги (AS).

За што е наменета?

1. Да обезбеди побезбедни и поефикасни електронски интеракции помеѓу бизниси, граѓани и јавни органи, без разлика од која европска држава се.
2. Да промовира интероперабилност во сите 28 членки на ЕУ, осигурувајќи дека земјите ги препознаваат меѓусебните електронски идентификации и доверливи услуги преку границите.

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

- **Податоци** за потенцијална употреба за истрага или гонење
- **Дигитален уред** во којшто се чуваат тие податоци, на пр. компјутер, дигитална меморија или друг уред
- Податоци во електронска форма И дигитални уреди
- Цел: извлекување и анализирање податоци што се **прифатени на суд**

Image Source: euractive.com

EIPA, 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

Прекуграничен пристап до електронски докази: предизвици и цели

- Историја и предизвик: **обезбедување електронски докази директно од даватели на услуги во различна јурисдикција**
- Цел: **овозможување прекуграничен пристап до електронски докази**
„Решенијата треба да обезбедат брз и ефикасен прекуграничен пристап до електронски докази со цел ефикасно да се води борба против тероризам и друг сериозен и организиран криминал, и во рамките на ЕУ и на меѓународно ниво; Треба да се договорат предлози на Комисијата за електронски докази и пристап до финансиски информации, како и за поефикасна борба против перење пари до крај на законодавната сесија“
 (Заклучоци на Европскиот совет од 18 октомври 2018 година)
- Резултат: **предлози за е-докази**

EIPA_062021 - WWW.EIPA.BJ

Европски налози за доставување и зачувување

2018 (SWD(2018) 118 финален)

- Цели:
 - Надминување на проблемите во врска со природата на електронските докази (локација, несигурност)
 - Забрзување на процесите за добивање електронски докази
 - Зачувување специфични податоци за истраги
 - Заштитен механизам за основни права

EIPA_062021 - WWW.EIPA.BJ

Европски налог за доставување

- Дозволува законодавен орган во една земја членка **да добие електронски докази** директно од Давателот на услуги или од неговиот правен застапник во друга земја членка
- Доставка во рок од 10 дена, или во рок од 6 часа во итни случаи
- **Итен случај** е дефиниран како ситуација во која има **непосредна закана** по животот или физичкиот интегритет на личност или на критична инфраструктура

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

Европски налог за чување

- Им овозможува на **судските органи во една земја членка да бараат** Давателот на услуги или неговиот правен застапник во друга земја членка **да чува специфични податоци** за понатамошно доставување на тие податоци преку меѓусебна правна помош (МПП), Европски налог за истрага или Европски налог за достава
- **Давателите на услуги треба да ги чуваат податоците** онолку колку што е потребно за да можат да ги достават по барање, под услов органот што издава да потврди во рок од 60 дена откако го издал налогот за чување дека го издал понатамошното барање за доставување
- Правила за чување податоци

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

Директива на ЕУ за правни застапници

- Цел: **собирање докази**за кривични постапки
- Целен предизвик: добивање е-докази од **даватели на услуги коишто не се од ЕУ**
- Давателите на услуги МОРА да имаат **правен застапник во Унијата**
- Обезбедува правна сигурност за бизниси и даватели на услуги

EPA_062021 - WWW.EPA.BJ

Соработка меѓу судовите на земјите членки во земање докази за **граѓански или комерцијални работи**

- Предлог за изменување на Регулативата на Советот (ЕЗ) бр. 1206/2001
- Електронски пренос како стандарден канал за електронска комуникација и размена на документи;
- Современи средства за земање докази, како видеоконференција, ако некоја личност треба да биде сослушана од друга земја членка, и стимулација (преку финансирање национални проекти) за земјите членки да ги опремаат судовите со уреди за видеоконференции;
- Отстранување на правните бариери за прифаќање електронски (дигитални) докази;
- Справување со дивергентни толкувања на поимот „суд“;
- Пренесување на важноста на унифицираните стандарди предвидени со Регулативата (рационализирани процедури, еднаков стандард за заштита на правото на вклучените страни);
- Применување на процедуритесоодветно и без одложување; и
- Свесност на експертите од судовите и правните професионалци за достапноста на директен канал за земање докази

EPA_062021 - WWW.EPA.BJ

Работа со документи

Предлог за изменување на Регулативата (ЕЗ) бр. 1393/2007

Проблем: недоволно работење
Фокус: електронска работа со документи

Процес:

- комуникацијата и размената на документи помеѓу органите што испраќаат и примаат се вршат по електронски пат, преку децентрализиран ИТ систем составен од национални ИТ системи коишто се меѓусебно поврзани со безбедна и сигурна инфраструктура за комуникација.

- Назначување претставник да ги доставува документите во постапките во земјата членка во која се одвива постапката
- специфичен формулар за прием

EIPA 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

5. Дигитална правда и основни права- Создавање услови

- Подемот на дигиталната технологија наметнува технолошка, економска и социјална револуција
- Дигиталната технологија поттикнува признавање нови основни права:
 - право на заштита на лични податоци
 - право на пристап до интернет

Дигиталната технологија донесе длабоки промени во неколкуте основни слободи:

- Слобода на изразување
- Слобода за работење
- Рамнотежа помеѓу заштитата на јавниот ред и личната слобода.
- Закон за интелектуална сопственост

Интернетот не е имун на моќта на државата ниту според законот во пракса

- Државите немаат помалку легитимитет во законодавството за дигитални мрежи, но сепак има некои потешкотии што произлегуваат од управувањето со интернетот, дефинирањето на применливиот закон и ефикасноста на државните интервенции.

EIPA 06/2021 - WWW.EIPA.BJ

Потребно е преиспитување на заштитата на основните права ...

- Амбивалентност на дигиталната технологија
- Зголемената употреба на лични податоци и ризиците поврзани со него
- Законска рамка чии основни начела остануваат релевантни, но механизмите бараат значителна реформа
 - Широка дефиниција за лични податоци
 - Начело на дефинирани цели
 - Начелата на пропорционалност и ограничување на периодите на задржување
 - Улогата на согласноста
 - Нема пречка за развојот на Big data

Надгледувањето на комуникациите од страна на јавните органи покренува специфични прашања и бара соодветен одговор

- Промовирање слобода во ерата на платформите
 - Неутралност на мрежите, фер платформи и борба против незаконски содржини
 - Потреба да се обезбедат механизми соодветни на дигиталното опкружување за аудиовизуелните регулативи
 - Мерење на улогата што ја играат алгоритмите и создавање начини на управување со нивните услуги

EIPA_062021 - WWW.EIPA.BJ

Проблеми

- Одредување збир задолжителни правила применливи за сите технолошки чинители, без оглед на тоа каде се засновани
- Обезбедување ефикасна соработка во однос на спроведувањето, и во рамките на Европската Унија и со другите правни системи
- **Осигурување дигиталната технологија да ги поддржува и индивидуалните права и јавниот интерес**
 - Дефинирање на начелата што ги поткрепуваат основните права во дигиталната ера
 - Неутралност на операторите на електронски комуникации
 - Зголемување на моќта на поединците и групата поединци
- **Рedefинирање на механизмите за заштита на основните права и преиспитување на улогата на јавните органи**
- Заштита на податоци
- Слобода на изразување
- Медијација
- **Обезбедување заштита на основните права при употреба на дигитална технологија од јавни тела**
- Отвореност на јавни податоци

EIPA_062021 - WWW.EIPA.BJ

Заштита на податоци како основно право- ЕУ

- Членот 8 од Повелбата на ЕУ го обезбедува на сите правото за заштита на личните податоци што се однесуваат на него/неа.
 - Таквите податоци мора да се обработуваат правично за одредени цели и врз основа на согласност од засегнатата личност или некоја друга законска основа утврдена со закон. Секој има право да пристапи до податоците што се собрани во врска со него/неа и има право да ги поправи. Согласноста со овие правила е предмет на контрола од независен орган.
 - Секоја личност во Унијата чии лични податоци се обработуваат во Унијата или каде што обработката се однесува на понуда на стоки или услуги на такви лица во Унијата или следење на нивното однесување во Унијата се заштитени со законската рамка донесена од Унијата во согласност со член 8 од Повелбата и член 16 од Договорот за функционирање на Европската Унија.
- **Рестрикции и ограничувања на ова право**
 - Digital Rights Ireland Ltd (C-293/12),
 - Tele2 Sverige AB (C-203/15),
 - Maximilian Schrems v Data Protection Commissioner (C-362/14),
 - PNR Canada (Мислење 1/15).
- Регулатива на ЕУ за пакет за заштита на податоци (ЕУ) бр. 2016/679, 11 или Општа регулатива за заштита на податоци (GDPR + Директива (ЕУ) бр. 2016/680, 12 позната како Директива за спроведување на законот (LED)

EPA_06/2021 - WWW.EPA.BJ

Права на приватност -ЕУ

- Членот 7 од Повелбата на ЕУ го зацврстува основното право на почитување на приватниот и семејниот живот
- Реформа на е-приватност
 - Реформа на Директивата за е-приватност (2002/58/ЕЗ) којашто ги утврди правилата што гарантираат заштита на приватноста во секторот за електронски комуникации.
 - предложената регулатива за е-приватност ги зема предвид важните технолошки и економски случувања во секторот за електронска комуникација од усвојувањето на Директивата за е-приватност од 2002 година, каде што новите услуги за меѓучовечки комуникации постојат паралелно со традиционалните комуникациски услуги и имаат слично влијание врз приватноста и заштитата на личните податоци на поединците.

EPA_06/2021 - WWW.EPA.BJ

6. Дигитализација на судскиот систем во пракса: проекти на земја членка

- **Италија: PCT (Processo Civile Telematico)**
- Систем за комуникација и поднесување електронски документи помеѓу адвокати и судови во граѓански случаи

Una serie di servizi telematici sicuri per:

EPA, 08/2021 - WWW.EPA.BJ

Дигитализација на судскиот систем во пракса: проекти на земја членка

- **Франција: Medicys**
- Онлајн платформа за медијација на потрошувачки спорови

La médiation conventionnelle

La médiation conventionnelle, dans laquelle les parties sont à l'origine du processus de médiation. Elles peuvent saisir Medicys sur le fondement d'une clause de médiation ou à l'initiative de l'une des parties.

[En savoir plus](#)

La médiation judiciaire

La médiation judiciaire, dans laquelle la médiation est une mesure ordonnée par le juge civil ou commercial. Medicys a été référencé en qualité de médiateur judiciaire par plusieurs cours d'appel.

[En savoir plus](#)

La médiation de la consommation

La médiation de la consommation intervient dans le cadre d'un litige qui oppose un consommateur à un professionnel.

[En savoir plus](#)

EPA, 08/2021 - WWW.EPA.BJ

Дигитализација на судскиот систем во пракса: проекти на земја членка

• Шпанија : LEXNET

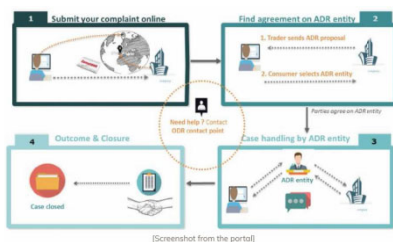
- е-систем за телематско известување од судовите до правните професионалци (адвокати и правници) што се користи во шпанското правосудство

EIPA, 08/2021 - WWW.EIPA.BJ

ЕУ системи:Онлајн решавање на спорови (ODR) Портал за потрошувачи

- Портал за онлајн решавање на потрошувачки спорови во Европа

EIPA, 08/2021 - WWW.EIPA.BJ

Кутија со алатки за дигитална правда во ЕУ

Иницијатива: Известување на ЕЗ за: *Дигитализацијата на правдата во Европската Унија- Кутија со алатки за можности (COM(2020) 710 финална)*

Цели:

- Управување и координирање на **дигитализацијата на судските постапки**
- Поттикнување на **интероперабилност** на националните системи
- Внесување дигитални технологии во секојдневното функционирање на правниот систем на ЕУ

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

Кутија со алатки за дигитална правда во ЕУ

Иницијатива: Информација на ЕЗ за: *Дигитализацијата на правдата во Европската унија- Кутија со алатки за можности (COM(2020) 710 финална)*

Пристап:

- Кутија за алатки-„**сеопфатен сет правни, финансиски и ИТ инструменти што треба да ги користат различните чинители во нашите правни системи во согласност со нивните потреби**“

- Финансиска поддршка
- Законодавни иницијативи
- ИТ алатки
- Национална координација и следење

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.BJ

Кутија со алатки за дигитална правда во ЕУ: некои од мерките

- 1) Финансиска поддршка за земји членки
- 2) Законски предлог за дигитализација на прекугранична судска соработка
- 3) Најдобри практики, научени лекции за вештачка интелигенција во правдата
- 4) Зголемена достапност на податоци што може да се читаат од машини
- 5) Подобри ИТ алатки
- 6) Дигитална кривична правда
- 7) My e-Justice space
- 8) Алатки за соработка, координација и следење

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.EU

Електронска информација за правните системи

Европски портал за е-правда:

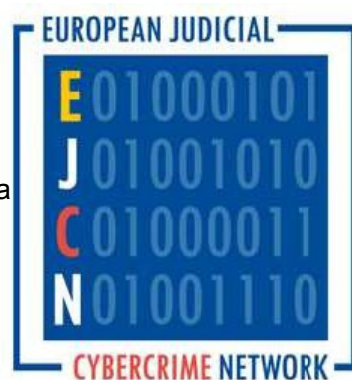
- Го подобрува пристапот до прекуграничната правда
- Го подобрува јавниот пристап до информации
- Електронски услуги

EPA, 06/2021 - WWW.EPA.EU

Иницијативи на ЕУ: Европска судска мрежа за сајбер криминал- EJCН

- Формиранасо заклучокот на Советот од 9 јуни 2016 година (10025/16)
- Олеснување на размената на најдобрите практики и експертиза
- Подобрување на соработката против сајбер криминалот

EIPA_060201 - WWW.EIPA.EU

Дискусија на учесниците

1. Според вашето искуство/мислење, што друго е потребно за развивање дигитална писменост кај судиите и вработените во судниците?
2. Кои дигитални решенија се спроведени и испланирани во вашиот суд?

EIPA_060201 - WWW.EIPA.EU

Прашања?

